

Rejserapport for Børne- og Undervisningsudvalgets udvalgsrejse til Schweiz, den 4-6. marts 2024

Deltagere

Astrid Krag (S), delegationsleder
Anni Matthiesen (V)
Helena Artmann Andresen (LA)
Astrid Carøe (SF)
Mads Olsen (SF)
Anne Hegelund (EL)
Lars Arne Christensen (M)

Nikolaj Nordby Thøgersen, udvalgssekretær
Karina Sand Thomsen, udvalgsassistent
Christina Hjort Korup, Ambassaden i Berlin
Mathias Vaa, Ambassaden i Berlin

Formål

Formålet med studieturen er at lære om og hente inspiration fra erhvervsuddannelserne i Schweiz, hvor en langt større del af en ungdomsårgang tager en erhvervsuddannelse. Udvalget er bl.a. interesseret i at lære om opbygningen af erhvervsuddannelserne, at høre om de erhvervsfaglige fag fylder mere i grundskolen, om baggrunden for erhvervsuddannelsernes status og om erhvervsuddannelsernes samarbejde med virksomhederne.

Program

Programmet er omdelt på BUU alm. del – bilag 120 (folketingsåret 2023-24).

Baggrund og generelle læringspunkter

I Schweiz tager 2/3 af en ungdomsårgang en erhvervsuddannelse efter grundskolen. Nogle af årsagerne hertil tilskrives det duale system, hvor eleven veksler mellem virksomhedspraktik og skoleforløb og en høj kvalitet af uddannelse, som er praksisnær og tidssvarende med gode muligheder for at videreudanne eller specialisere sig. Et snævert optag i gymnasieskolen spiller også en afgørende rolle.

19. marts 2024

J.nr.: 24-000372-1
Nikolaj Nordby
Thøgersen
Udvalgssekretær
nikolaj.thoegersen@ft.
dk

Kopi: Skriv
kopimodtager og tryk
F11

Folketinget
Christiansborg
1240 København K
3337 5500
ft@ft.dk
www.ft.dk

Inkludering af erhvervslivet i tilrettelæggelsen og udførelsen af undervisningen er afgørende for at systemet uddanner det nødvendige antal studerende og med de kompetencer, der skal til, for både at skaffe kvalificeret arbejdskraft og sikre uddannelserne i fremtiden. Den Schweiziske Føderation, kantonerne og erhvervslivet arbejder sammen for at imødekomme udbud og efterspørgsel af lærepladser og studerende. Parallelt institutionaliseres videreformidling af relevant og aktuel teori, der supplerer den tilegnede viden på arbejdspladsen.

Det nuværende erhvervsuddannelsessystem i Schweiz går tilbage til 1800-tallet. Uddannelse skulle standardiseres, og håndværkere skulle give deres viden videre, mens de arbejdede, en slags mesterlære. Dette skabte et samspil mellem teori og praksis. Hvad der således startede som et initiativ i de traditionelle schweiziske håndværksfag som urmageri, tekstilproduktion, snedkeri og metalforarbejdning blev videreført til eksempelvis merkantile uddannelser. Samtidig grundlagde man skoler til videreuddannelse, og de mulighederne for videreuddannelse blev styrket gennem reformer i 1990'erne.

Organisering og opbygning

Uddannelsesområdet ligger først og fremmest hos kantonerne, de 26 schweiziske delstater. Erhvervsuddannelserne bliver betragtet som en statsopgave, som kantonen, føderalstat og erhvervslivet varetager i fællesskab. Kantonerne står selv for tre fjerdedele af finansieringen af erhvervsuddannelserne. Den sidste fjerdedel kommer fra staten.

Staten sørger for certificering og kvalitetssikring af systemet og de tilbudte uddannelser, ligesom den står for at innovere strukturen omkring uddannelserne. Kantonerne eksekverer strategien, rådgiver, sikrer driften og kommunikerer om lærepladser. Selve indholdet formidling af specifikt relateret fagligt indhold kommer fra erhvervslivet, i praksis brancheforeninger. Fordi erhvervslivet udformer indholdet, holder uddannelserne sig tidssvarende, og nyuddannet arbejdskraft bidrager hurtigt til værdiskabelse i virksomhederne.

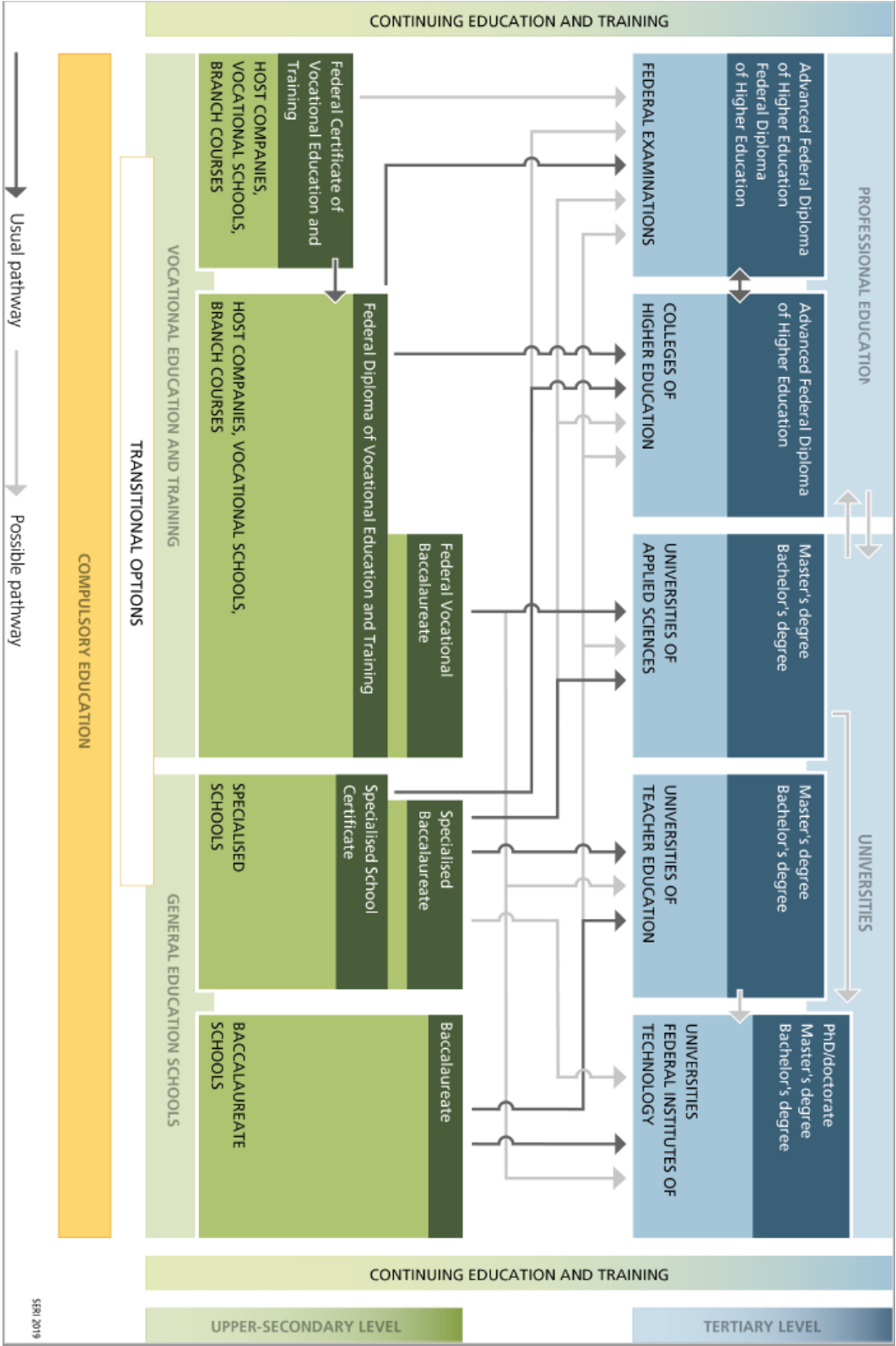
Erfaringer på tværs af besøgene

- Der er i tilrettelæggelsen af det schweiziske uddannelsessystem fokus på have et transparent, simpelt og almen kendt uddannelsessystem. Der er heller ikke nogen blindgyder ("high permeability", kan oversættes til høj gennemtrængelighed). For erhvervsuddannelserne er der mulighed for at læse videre på "Universities of applied sciences" og tilegne sig en bachelorgrad eller en kandidatgrad, se evt. figur 1.
- Landets decentrale struktur med 26 autonome kantonen er både er en svaghed og en styrke, blandt andet er uddannelsessystemet mellem de 26 kantonen forskellig og ikke fuldt ud kompatibelt eller

sammenlignelig. Løsninger og implementering tager lang tid, men det er erfaringen, at de omvendt er mere stabile, når de er implementeret.

- I Schweiz er der også gode erfaringer med tidligere forløb i grundskolen, såkaldt "schnupperlehre" (snuselære), hvor unge allerede i 7.-9. klasse kommer ud i praktik hos virksomheder. Virksomhederne ser det også som mulighed for screening af de unge med henblik på fastansættelse/samarbejde om videre uddannelse af eleven. Forud for snuselæren skriver eleven typisk en ansøgning til virksomheden, der herefter tager stilling til, om eleven skal indgå i et forløb.
- Virksomheder og branche er i høj grad inde over tilrettelæggelsen af uddannelserne, mens staten akkrediterer uddannelsen. Generelt er uddannelserne udviklet og løbende ajourført i et samarbejde mellem kantonen, stat og virksomheder/brancheorganisationer. Uddannelser ajourføres cyklisk og udbuddet af uddannelser ændrer sig løbende. Efterspørgsel hos erhvervslivet er afgørende for tilvejebringelsen af en uddannelse.
- Det duale uddannelsessystem er i Schweiz tilrettelagt sådan, at elever går 1-2 dage om ugen i skole og tilbringer de resterende 2-3 dage i virksomheden. Det skaber en kontinuitet, så der ikke går uger mellem hhv. skoleophold og virksomhedsophold. Derudover består uddannelsen af såkaldte intercompanycourses, typisk 30-40 dage i løbet af en treårig uddannelse. På intercompanycourses er der fokus på den praktiske udførelse og det er erhvervslivet, der står bag indholdet.

Figur 1: Det schweiziske uddannelsessystem (se evt. bilag for detaljer)

SFSI 2019

Opfølgning

Studieturen indbragte en række generelle og konkrete erfaringer fra det schweiziske uddannelsessystem, der kan bruges i det videre politiske arbejde, ikke mindst i arbejdet med at implementere forliget om rammerne for en reform af universitetsuddannelserne mellem regeringen og SF, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti, hvor der er afsat 300 mio. kr. årligt fra 2025 og stigende til 400 mio. kr. årligt i 2030 og frem til investeringer i erhvervsuddannelserne.

Bilag

Præsentationer fra:

- Oplæg ved besøget på OdASanté
- Oplæg ved besøget på Insel Gruppe (Inselspital)
- Oplæg ved besøget på Od Gesundheit Bern
- To oplæg ved besøg hos SERI (State Secretariat for Education, Research and Innovation)
- Oplæg ved besøget på GIBB, Beruffachschule Bern
- Slides fra Kanton Bern (studievejledning af de unge):
 - Lehrplan 21
 - Seven steps for VET entry
 - Berufs- studien. Laufbahnberatung
- Rapporten *Swiss Education Report 2023*, udgivet af State Secretariat for Education, Research and Innovation (SERI). Se særligt kapitel om *Vocational education and training*, side 125 og frem.